

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2025. gada 17. janvārī

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Jānis Neimanis, tiesneši Mārtiņš Mits un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto ārvalsts komersanta “Maskavas Starptautiskās sadarbības centrs” (turpmāk – Maskavas centrs) un Maskavas pilsētas īpašuma departamenta (turpmāk kopā – Pieteikuma iesniedzēji) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 144/2024),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma “Par rīcību ar nekustamo īpašumu, kas nepieciešama valsts drošības apdraudējuma novēršanai” 2. panta pirmo daļu, 3. panta pirmo daļu, 4. panta pirmo daļu un 7. pantu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošām Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89. un 105. pantam, Sabiedrības vajadzībām nepieciešamā nekustamā īpašuma atsavināšanas likuma (turpmāk – Atsavināšanas likums) 5. pantam, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk – Harta) 17. panta 1. punktam, kā arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) Pirmā protokola 1. pantam.

2. Likuma “Par rīcību ar nekustamo īpašumu, kas nepieciešama valsts drošības apdraudējuma novēršanai” 2. panta pirmā daļa noteic, ka nekustamais īpašums Rīgā, Marijas ielā 7, kadastra numurs 01005050008, (turpmāk – nekustamais īpašums) ir Latvijas valsts īpašums.

Šā likuma 3. panta pirmā daļa noteic, ka nekustamais īpašums pāriet valsts īpašumā brīvs no visiem apgrūtinājumiem un nastām, tiek dzēstas visas attiecībā uz nekustamo īpašumu zemesgrāmatā ierakstītās parāda saistības, ķīlas tiesības, prasības nodrošinājuma atzīmes, maksātnespējas atzīmes, procesa virzītāju uzliktie aizliegumi, apgrūtinājumi, kas pieņemti kā īpašuma iegūšanas nosacījumi, lietojuma tiesības, kā arī uz nomas līgumu pamata nostiprinātās tiesības.

Saskaņā ar minētā likuma 4. panta pirmo daļu personām, kurām piederoša kustama manta atrodas nekustamajā īpašumā, ir pienākums septiņu dienu laikā pēc šā likuma spēkā stāšanās dienas atbrīvot attiecīgās telpas no tām piederošās mantas.

Visbeidzot, minētā likuma 7. pants paredz, ka nekustamā īpašuma un valstij piederošā zemes gabala Rīgā, Marijas ielā 7, kadastra numurs 01000050016, atsavināšanas gadījumā valsts akciju sabiedrība "Valsts nekustamie īpašumi" atsavināšanas rezultātā iegūtos līdzekļus pēc faktisko atsavināšanas izdevumu atskaitīšanas ieskaita valsts budžeta ieņēmumos.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes 85. pantu Satversmes tiesa savas kompetences ietvaros izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei, kā arī citas ar likumu tās kompetencē nodotās lietas. Satversmes tiesas likuma 16. pantā ir izsmeļoši uzskaitītas Satversmes tiesā izskatāmās lietas.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. un 6. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei un Latvijas nacionālo tiesību normu atbilstību tiem Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi. Tādējādi pieteikumā ietvertais prasījums par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 89. un 105. pantam, Hartas 17. panta 1. punktam un Konvencijas Pirmā protokola 1. pantam ir piekritīgs Satversmes tiesai.

Satversmes tiesas kompetencē neietilpst vienāda juridiska spēka tiesību normu savstarpējo pretrunu izvērtēšana (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 10.2. punktu*). Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums par apstrīdēto normu atbilstību Atsavināšanas likuma 5. pantam nav piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. pantā ir uzskaitīti tie subjekti, kuriem ir tiesības vērsties Satversmes tiesā ar pieteikumu. Atbilstoši šā panta pirmās daļas 11. punktam pieteikumu (konstitucionālo sūdzību) Satversmes tiesā var iesniegt persona tai Satversmē ietvertu pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Kritērijs konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir personas spēja būt par pamattiesību subjektu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 27. decembra sprieduma lietā Nr. 2010-38-01 6. punktu*). Satversmē noteiktās personu tiesības, brīvības un pienākumi ir attiecināmi arī uz privāto tiesību juridiskajām personām tiktāl, ciktāl šīs tiesības, brīvības un pienākumus atbilstoši to būtībai iespējams piemērot juridiskajām personām. Ja vien pamattiesību, brīvību un pienākumu būtība pieļauj, tos var īstenot ne vien fiziskā persona, bet arī privāto tiesību juridiskā persona (*sk. Satversmes tiesas 2001. gada 3. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2000-07-0409 secinājumu daļas 1. punktu un 2012. gada 6. jūnija sprieduma lietā Nr. 2011-21-01 9. punktu*). Tomēr Satversmes VIII nodaļā ietvertu pamattiesību subjekts nav publiskās personas un to iestādes. Publiskām personām un to iestādēm ir pienākums nodrošināt privātpersonām viņu pamattiesību aizsardzību; tās pieder pie saistītās, nevis tiesīgās puses (*sk.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskajā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 31. lpp.*). Minētais attiecināms arī uz starptautisko tiesību subjektiem – valstīm, kā arī to institūcijām, kas darbojas attiecīgās valsts vārdā publisko tiesību jomā, īstenojot valsts varu. Lai noteiktu, vai juridiska persona īsteno valsts varu, jāņem vērā tās tiesiskais statuss un no šī statusa izrietošās tiesības, tās veiktās darbības raksturs un konteksts, kādā šī darbība tiek veikta, kā arī tās neatkarības pakāpe no politiskās varas.

Maskavas pilsētas īpašuma departaments saskaņā ar publiski pieejamo informāciju ir ārvalsts institūcijas – Maskavas pilsētas valdības – struktūrvienība, kura atrodas Maskavas pilsētas valdības pakļautībā un ko pārvalda Maskavas pilsētas mērs. Savukārt Maskavas centrs saskaņā ar Uzņēmumu reģistrā pieejamajiem 2019. gada statūtiem ir juridiska persona, kuras dibinātājs un īpašnieks ir Maskavas pilsētas īpašuma departaments. Funkcionāli Maskavas

centrs atrodas Maskavas pilsētas ārējo ekonomisko un starptautisko sakaru departamenta pakļautībā. Maskavas centra pamatdarbība un mērķi saistīti ar Maskavas sociāli ekonomiskās attīstības sadarbību un Maskavas starptautisko un humanitāro sakaru paplašināšanu (*sk. statūtu 1.2., 1.3., 2.1. un 3.1. apakšpunktu*). Saskaņā ar pieteikumam pievienoto 2016. gada 29. februāra līgumu par personālservitūta nodibināšanu Maskavas pilsētas īpašuma departaments piešķir Maskavas centram tiesības lietot nekustamo īpašumu, tostarp pārstāvēt departamenta intereses un rīkoties tā vārdā visos ar nekustamo īpašumu saistītajos jautājumos jebkādās Latvijas Republikas valsts un pašvaldību iestādēs, izprasīt nekustamo īpašumu no prettiesiska valdījuma, kā arī pieprasīt jebkādu šķēršļu novēršanu servitūta tiesības izmantošanai.

Nemot vērā iepriekš norādīto publiski pieejamo informāciju, Maskavas centra statūtus, kā arī pieteikumam pievieno līgumu par personālservitūta nodibināšanu, nav gūstams apstiprinājums tam, ka Pieteikuma iesniedzēji attiecībā uz nekustamo īpašumu rīkojas kā privātpersonas, nevis darbojas publisko tiesību jomā, īstenojot valsts varu. Proti, pieteikumā nav pamatots, kāpēc tie uzskatāmi par pamattiesību subjektiem, kuriem saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu ir tiesības iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesā.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēji nav tiesīgi iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā.

6. Pieteikuma iesniedzēji arī lūdz Satversmes tiesai rīcības sēdē lemt par termiņa konstitucionālas sūdzības iesniegšanai atjaunošanu, norādot, ka tas uzskatāms par Satversmes tiesas likumā un Satversmes tiesas reglamentā neregulētu procesuālu jautājumu.

Tā kā Pieteikuma iesniedzēji nav tiesīgi iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā, kolēģijai nav jāvērtē, vai Pieteikuma iesniedzēji ir ievērojuši termiņu konstitucionālas sūdzības iesniegšanai. Vienlaikus kolēģija vērš Pieteikuma iesniedzēju uzmanību uz to, ka termiņš, kādā persona ir tiesīga iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesā, ir noteikts Satversmes tiesas likumā, un likums neparedz tā atjaunošanu. Tādējādi termiņa konstitucionālās sūdzības iesniegšanai atjaunošana nav Satversmes tiesas likumā vai Satversmes tiesas reglamentā neregulēts procesuāls jautājums, kuru atbilstoši Satversmes tiesas likuma 26. panta pirmās daļas trešajam teikumam būtu tiesīga izlemt Satversmes tiesa.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 1. un 2. punktu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc ārvalsts komersanta “Maskavas Starptautiskās sadarbības centrs” un Maskavas pilsētas īpašuma departamenta pieteikuma (pieteikums Nr. 144/2024).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Jānis Neimanis